

Zdroj: BRASIL DE SOUZA, Elias, 2019. *The Book of Daniel Bible Book Shelf 1Q 2020* (Kindle Locations 471-616). Pacific Press Publishing Association. Kindle Edition. ISBN 9780816365159

Překlad: Lukáš Hora

Pokud není uvedeno jinak, biblické texty jsou převzaté z Českého studijního překladu

Kapitola 3 – Od tajemství ke zjevení

Poté co s výborným prospěchem dokončil studia na „Babylonské univerzitě“, musel se Daniel vyrovnat s nesplnitelným úkolem. Byl povolán, aby vyložil sen, který znepokojoval Nebúkadnesara. Byl v tom jeden háček: král nesdělil sen. Druhá kapitola knihy Daniel vypráví příběh babylonských mudrců, kteří soupeřili o postavení, přetahovali se, aby splnili požadavky krále. Měli sdělit sen a jeho výklad, ale jejich nebezpečné selhání ohrozilo jejich vlastní životy a životy všech rádců včetně Daniela a jeho přátel. Když se Daniel dozvěděl o jejich společném osudu, šel na kolena a prosil o moudrost, aby pochopil sen i jeho výklad. Bůh Danielovi vše přívětivě zjevil a toho dne byl Daniel zachráněný, Nebúkadnesarův hněv se odvrátil.

Tento dramatický příběh vytváří pozadí pro králův sen. Brzy se ukáže, že Bůh je hlavní postavou lidských dějin. Má plán pro svět a pravdu předává tak, aby ji lidé mohli pochopit. Zjevuje rozsáhlé dějiny lidstva, které trvají od dob babylonské říše až do konce světa. Bůh nás ujišťuje, že vede události lidstva.

Jak Bůh komunikuje

Jeden z fascinujících aspektů Boží komunikace s lidskými bytostmi spočívá ve skutečnosti, že může a často komunikuje s lidmi. Z druhé kapitoly knihy Daniel se dozvídáme, že Bůh dal králi Nebúkadnesarovi sen a jeho výklad zjevil Danielovi. Skutečnost, že Bůh k nám promlouvá a poskytuje nám konkrétní a objektivní informace je jednou z nejméně přijatelných myšlenek pro moderní a postmoderní lidi. Zdá se, že je jednodušší přijmout myšlenku, že Bůh s námi komunikuje mystickým, neverbálním způsobem a prostřednictvím zkušeností než přijmout biblické učení, že nám sděluje a předává objektivní informace. Nicméně kniha Daniel obsahuje myšlenku, že Bůh zjevuje objektivní informace o budoucnosti a naší zkušenosti s ním – je v ní popsán Bůh, který řídí směr dějin a prozrazuje události předtím, než se stanou.

Podrobný pohled na biblický příběh zjevuje další stránku Božího vztahu s námi: promlouvá způsobem a jazykem, kterému lidé mohou rozumět. Když Bůh ve snu mluví s babylonským králem, používá známou a působivou metodu, aby panovníka zasáhl. Starověcí vládci na blízkém východě byli posedlí sny. Z tohoto důvodu měli starověcí Babyloňané zvláštní třídu vzdělavců, kteří se specializovali na vykládání snů. Ve starověkém světě nikdo nepovažoval sen za následek vydatné večeře, ale byl to komunikační prostředek bohů.¹ Bůh dal Nebúkadnesarovi sen, protože věděl, že jej král vážně přijme. „Lidé ve starověkém světě považovali sny za vyjádření informací z božského světa, a proto je vážně přijímali. Některé sny, které dostali proroci a králové považovali za prostředky božského zjevení. Nicméně o většině snů běžných lidí si mysleli, že obsahují znamení, která jim říkala, co bohové dělají.“²

Zadruhé Bůh použil obraz sochy – uctívaný a významný prvek Nebúkadnesarovi kultury. Řecký historik Herodotus zmiňuje masivní, zlatou sochu z Bélova chrámu v Babylonu. Vědecká literatura uvádí, sny se sochou se skutečně vyskytovali v Egyptě i Mezopotámii a obvykle v králích vyvolávali představu, že

¹ Viz Leo Oppenheim, „The Interpretation of Dreams in the Ancient Near East, With a Translation of an Assyrian Dream-Book,” *Transactions of the American Philosophical Society* 46, no. 3 (1956): 179– 373.

² John H. Walton, Victor H. Matthews, and Mark W. Chavalas, *The IVP Bible Background Commentary: Old Testament* (Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 2000), 572.

mají jít do války.³ To je zajímavý bod, když vezmeme v úvahu, že Nebúkadnesarův sen se objevil během období upevňování jeho království. Navíc starověké babylonské sochy jsou často kombinací různých kovů, jako je bronz a železo, tyto kovy pokrývalo stříbro nebo zlato. Je zajímavé, že symbol čtyř kovů existoval ve starověkém světě ještě před dobou Daniela. Řecký básník Hésiodos (asi 700 př. Kr.) psal o věku zlata, stříbra, bronzu a železa.⁴ Nicméně, jak už bylo poznamenáno:

„Existují významné rozdíly mezi dílem Daniela a Hésodia: 1. Hésodios zařadil věk hrdinů mezi měděný a železný věk. Tak došel k „pěti věkům od doby lidské nevinnosti do jeho vlastní doby: zlato, stříbro, měď, věk hrdinů a železo.“ 2. V díle Hésodia máme posloupnost pěti pomíjivých říší; páté království z druhé kapitoly knihy Daniel je věčné a nastupuje po čtyřech světových říších. 3. Hésodioví předpovědi nevedou k eschatologickému vyvrcholení, ale ve druhé kapitole knihy Daniel je na tom vše postaveno.“⁵

To, co Bůh ukázal Nebúkadnesarovi ve snu bylo kombinací prvků, které už znal a bylo to spojené s několika úplně novými aspekty. Na snu Nebúkadnesara je jedinečné, že představuje průběh dějin a ne boha, nebo krále. Další, možná ještě charakterističtější rys je kámen utržený z hory (v. 45). Všechny předchozí změny měly spíše běžnou povahu, jeden kov nahrazoval jiný. Ale v závěrečné scéně kámen udeří do chodidel sochy a zničí ji. Poté, co vítr odnese sutiny, vyroste záhadný kámen do velké hory a zaplní zemi. Pohltí všechna předchozí pozemská království a nikdy nebude zničeno.

To vše ukazuje, že Bůh pouze nepředává lidem pravdu, ale předává ji tak, aby ji mohli pochopit. Díky spojení známých a neznámých obrazů může Bůh komunikovat s pohanským králem a může efektivně získat moderní lidi.

Co Bůh sděluje

Daniel 2, první prorocké schéma knihy Daniel vyvrcholí ustanovením Božího království. Všechna následující proroctví zapadají do prorockého schématu této kapitoly, představují a rozšiřují charakteristické důrazy. Sedmá kapitola opakuje posloupnost čtyř království ze druhé kapitoly, ale vrcholí příchodem Syna člověka, když Věkovitý vykonává soud v nebi. Osmá kapitola začíná popis lidských dějin perským obdobím a vrcholí očištěním nebeské svatyně. Poslední prorocké schéma nastiňuje podrobnější záznam lidských dějin – od perské doby až do doby, kdy povstane Michael, aby vysvobodil Boží lid (Da 12,1-4), odstraní zlo a Boží nepřátele z hory „Ozdoby svatosti“ (Da 11,45).

Skrze obraz ukázaný Nebúkadnesarovi sděluje prorocké schéma následující dějiny světa od doby babylonské říše až do ustanovení Božího věčného království. Daniel 2 jako první ze čtyř prorockých schémat nastavuje základní šablonu pro následující Danielova prorocká schémata, ta jsou v kapitolách 7; 8-9 a 10-12. Ačkoli se proroctví Da 7-12 dívají na stejnou věc z různých úhlů pohledu, rozšiřují a rozvíjí proroctví Da 2.⁶

Sen znázorňuje sochu velikou, „vzhledu neobyčejného“ (Da 2,31). Skládá se z několika kovů: ze zlaté hlavy, stříbrné hrudi a paží, bronzového břicha a boků, železných lýtek a z chodidel zčásti železných

³ John J. Collins, *Daniel: A Commentary on the Book of Daniel*, Hermeneia (Minneapolis, MN: Fortress, 1994), 165.

⁴ Hugh G. Evelyn-White, trans., *Hesiod, in Hesiod, the Homeric Hymns and Homeric*, (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1959), lines 140–200..

⁵ Gerhard Pfandl, *Daniel: The Seer of Babylon* (Hagerstown, MD: Review and Herald®, 2004), 22.

⁶ Brevard S. Childs, *Introduction to the Old Testament as Scripture* (Philadelphia: Fortress, 1979), 618.

a zčásti hliněných. Od hlavy a ramen až po kolena a prsty klesá hodnota kovů a zvyšuje se jejich pevnost, s výjimkou prstů ze železa a hlíny.

Z výkladu Daniela a z historického záznamu vychází následující schéma:

Hlava ze zlata. Nebúkadnesar zosobňuje novo-babylonskou říši (605-539 př. Kr.). Babylonská říše se rozmáhala a byla velkolepá díky její armádě a organizačním schopnostem. Navíc velké množství zlata zdobilo paláce a babylonské chrámy.

Hrud' a paže ze stříbra. Stříbro má menší hodnotu než zlato, tak i médsko-perská říše (539-331 př. Kr.) má menší bohatství a velkolepost. Je zajímavé, že Peršané používali stříbro při vybírání daní. I když někteří vykladači uvádí druhé království, jako samotnou médskou říši (a Persii jako třetí), měli bychom mít na paměti, že mezi babylonskou a perskou říši neexistovala žádná samostatná médská říše. (Da 8,20 uvádí Médo-Persii, jako jedno království, pozn. překladatel.)

Břicho a boky z bronz. Třetím královstvím je řecká říše (331-168 př. Kr.), kterou založil Alexandr Veliký. Řečtí vojáci byli proslulí svým bronzovým brněním. Navíc jejich helmy, štíty a bojové sekery byli vyrobené z bronz.

Lýtka ze železa. Tento kov náležitě představuje Řím (168 př. Kr. – 476 po Kr.), silnější mocnost než jeho předchůdce. Údery římského železa drtili vše, co se mu postavilo do cesty v jeho pokroku. Řím ovládal větší území a existoval déle než všechny říše před ním.

Chodidla částečně ze železa a částečně z hlíny. Tento symbol naznačuje, že železná římská říše degradovala. Z trosk západní římské říše, kterou dobyl vpád barbarů (později otomanští Turci porazili i východní římskou říši) vzešli moderní evropské národy. Dnes tyto národy zůstávají rozdělené navzdory snahám, které se po staletí snažili o jejich sjednocení skrze politická spojení a sňatky. I když někteří lidé navrhuji vykládat prsty jako korespondující prvek s deseti rohy čtvrté šelmy ze sedmé kapitoly, je hodnověrnější vnímat je jako obecný symbol bez matematické přesnosti. Smíchání železa s hlínou poukazuje na rozdělení a nejistou jednotu, která bude převládat v období mezi pádem čtvrtého království a založením království, které představuje symbol kamene. Ellen Whiteová také aplikuje symbol železných a hliněných chodidel na spojení církve a státu, což se projevilo v papežství.⁷ Zdá se, že tato aplikace je v souladu s historickým rozvojem papežství, jeho vzestupem k moci a jeho silným vlivem, který vyvíjelo po pádu římské říše na evropskou politiku.

Kámen. Vrcholným bodem královského prorockého snu byl záhadný kámen, vylomený z hory. Písmo aplikuje symbol kamene na Ježíše Krista (1K 10,4; Iz 28,16; L 20,17.18). Kniha Daniel vysvětluje, symbolika kamene představuje ustanovení Božího věčného království. Někteří komentátoři aplikují tuto prorockou událost na první příchod Ježíše a šíření evangelia světu. Nicméně to, že kámen při zničení sochy zasáhl chodidla a prsty poukazuje na událost, která nastane až po zániku římské říše. Z tohoto důvodu kámen musí představovat druhý příchod Ježíše, když Boží věčné království nahradí pozemská království.

Proč Bůh komunikuje

Může se stát, že náš studium biblických proroctví natolik zaujme daty a detaily, že se naše pozornost odvrátí od Jediného, který řídí dějiny a prorocké události. Historické informace v proroctví jsou důležité, protože identifikují, jak Boží ruka vede příběh lidstva. Nicméně hlavní funkcí prorocké chronologie je přitáhnout srdce k hlavní postavě prorockých událostí – k Bohu vesmíru.

⁷ Ellen G. White, Manuscript 63, 1899, quoted in *Manuscript Releases*, vol. 15 (Silver Spring, MD: Ellen G. White Estate, 1990), 39.

V tomto směru Da 2 zjevuje několik pohledů na Boží činnost pro jeho lid. Obecně řečeno, ukazuje se jako Pán historie, který přesahuje politické machinace, mocenské boje, postupný vznik a zánik světových říší, a nakonec založí své království.

Když přemýšlíme o politických a ekonomických výzvách dnešního světa, musíme pamatovat, že národy a vládci jsou v Božích rukou. Nakonec je to on, kdo řídí lidskou historii. Současné události mohou být znechucující, ale Bůh je stále ve vedení. On pouze nemluví, ale také slyší modlitby svých dětí.

Danielův druhý příběh jasně uvádí, že Nebúkadnesar měl popravit všechny babylonské mudrce a jeho přátele. Když Daniel slyšel dekret, šel na kolena a prosil o zázrak. Když odpovídal na Boží dramatické vysvobození, napsal tuto báseň:

*„Chváleno buď jméno Boží
od věků až na věky –
moudrost a síla jemu náleží!
On mění časy a období,
sesazuje krále a jiné nastolí.
Mudrce obdařuje moudrostí,
rozumným dává poznání.
Zjevuje věci skryté v hlubinách,
on ví, co leží v tmách,
a světlo u něj přebývá.*

*Chválím tě a oslavuji, Bože otců mých –
moudrost a sílu dal jsi mi!
Oznámil jsi mi, zač jsme tě prosili,
oznámil jsi nám sen královský!“ (Da 2,20-23; B21)*

Všimněte si, že Daniel napsal významné prohlášení o Bohu. Bůh je hoden chvály kvůli jeho moudrosti a síle. Bůh mění časy, příležitosti (období, B21) a krále. Bůh zjevuje hluboké a skryté věci. Bůh dává moudrost. Takové prohlášení je v naprostém kontrastu s babylonskými bohy, kteří neměli moc vykonat žádnou z uvedených činností (Iz 44,9-22). Tato silná vyjádření jsou povzbudivá a mají nás povzbudit k chválení Boha za to, kým je a co pro nás dělá. Zaslouží si naši chválu v dobrých i zlých časech. Bez ohledu na okolnosti si vždy zaslouží, abychom ho uctívali.

Boží dílo v životě Daniela jde podobným směrem. Daniel stojí před Nebúkadnesarem, sdílí podobné rysy s příběhem Josefa před faraonem. Josef i Daniel žili v klíčových dobách pro Boží lid. Josef sloužil v Egyptě, než Izrael dostal zaslíbenou zemi a Daniel sloužil v Babyloně poté, co o ni přišli. V obou situacích dal Bůh sny cizím králům, které mohli vyložit pouze jeho věrní služebníci. Jeden teolog shrnuje: „Oba vladaři měli znepokojivé sny, skrze které jim Bůh zjevil budoucnost (Gn 41,25; Da 2,28-29.45). Oba mladí vyhnanci ukázali nadřazenost jejich Boha a uspěli tam, kde selhali královští experti. Oba zajatci popřeli, že by měli nadpřirozenou schopnost a své znalosti přisoudili Bohu (Gn 41,16; Da 2,30). Přihlížející lidé věřili, že schopnosti mužů způsobil ‚duch svatých bohů‘ (Gn 41,38; srov. Da 2,11; 4,5.15). Kvůli službě pro krále získal Daniel i Josef velkou politickou moc (Gn 41,39-46; Da 2,48).“⁸

⁸ Wendy L. Widder, *Daniel*, Story of God Bible Commentary (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2016), 55.

Nakonec je vhodné zmínit, když Nebúkadnesar dostal od Daniela výklad snu, král „padl na tvář, Danielovi se klaněl a rozkázal jej obdarovat i oblažovat vůní“ (Da 2,46). Takové gesto neznamenal, že Nabúkadnesar jednal s Danielem jako s božstvem, ani ho neuctil jako boha. Ve skutečnosti v kontextu babylonské kultury vyjadřovalo toto jednání přirozenou reakci krále, který uznal Daniela jako důvěryhodného mluvčího Boha nebes. Proto Nebúkadnesar povýšil Daniela do vysokého postavení a dal prorokovi královská ocenění.⁹

Závěr

Bůh neopustil Izraelity žijící ve vyhnanství, i když to tak mohli cítit. Podobně i v našich současných politických, ekonomických, nebo společenských situacích můžeme být pokoušeni, že Bůh opustil svět. Daniel 2 mluví jasně do našich složitých situací. Nezáleží na tom, co se stane, Bůh zůstává svrchovaný. Historie není o pouhé posloupnosti světových říší, které by vznikaly a zanikaly rychlostí lidského rozmaru. Ve skutečnosti každý národ, vladař a vláda stojí pod Boží konečnou svrchovaností. Brzy všechny světové mocnosti nahradí Boží věčné království. Ten, který vyslovil první slovo při Stvoření bude mít poslední slovo v dějinách. Můžeme žít s nadějí a vědomím, že Bůh má budoucnost ve svých rukou.

⁹ Alan Millard, “Incense— the Ancient Room Freshener: The Exegesis of Daniel 2: 46,” in *On Stone and Scroll: Essays in Honour of Graham Ivor Davies*, ed. James K. Aitken, Katharine J. Dell, and Brian A. Mastin (Berlin: De Gruyter, 2011), 111– 122.